

De praktijk in beeld

Verhalen bij de inzet van specialistische jeugdhulp in het speciaal onderwijs

Specialistische jeugdhulp in het speciaal onderwijs

Specialistische jeugdhulp in het speciaal onderwijs (SJSO) wordt ingezet op de scholen voor speciaal onderwijs, speciaal basisonderwijs, speciaal voortgezet onderwijs, praktijk scholen en tussenvoorzieningen in Amsterdam. Binnen SJSO werken specialistische jeugdhulp en het onderwijs op deze scholen intensief samen om de kinderen en jongeren een ononderbroken schoolloopbaan te bieden. Juist voor de kinderen op het speciaal onderwijs is die nauwe samenwerking nodig: korte lijnen, zonder verwijzingen.

SJSO betekent:

- Er zijn vaste specialistische jeugdhulpverleners binnen de school, dichtbij en gemakkelijk te bereiken.
- Naast het aanbod van het Ouder- en Kindteam en/of ander preventief aanbod is de specialistische jeugdhulp direct beschikbaar, er is geen verwijzing meer nodig.
- De jeugdhulp is ondersteunend aan de doelen die op school zijn vastgesteld; jeugdhulpverleners sluiten aan bij het zorgteam van de school.

SJSO slaagt als zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de vaste specialistische jeugdhulpverleners binnen de school, in plaats van verwijzingen aan te vragen voor jeugdhulp buiten de school.

Uitgangspunten

Onderwijs, Ouder- en Kindteam (OKT) en SJSO werken integraal samen.

De ouder- en kindadviseur (OKA) is actief onderdeel van de zorgstructuur op school en kijkt naar alle leefgebieden. De OKA kan preventieve lichte jeugdhulp inzetten en heeft de mogelijkheid de jeugdpsycholoog van het OKT in te schakelen. Het OKT weet ook veel van het aanbod in de wijk en het preventieve aanbod van de gemeente dat inzetbaar is zonder beschikking. Als er specialistische jeugdhulp nodig is, is het uitgangspunt dat altijd wordt gestart met de SJSO. De specialistische jeugdhulpverlener en het OKT kijken altijd gezinsgericht. Dit betekent dat ze ook ouders betrekken bij de hulpverlening en oog hebben voor de problematiek van ouders/vrijtijdsbesteding die de veilige ontwikkeling van een kind belemmeren. De hulpverlening vindt zoveel mogelijk op school plaats. Als het gesprek met het gezin/de ouders niet op school mogelijk is, kunnen eventuele huisbezoeken ook bij de hulpverlening horen. Als er intensieve of complexe jeugdhulp in de thuissituatie nodig is, overleggen onderwijs, OKT en SJSO met elkaar. Samen kijken ze of naast SJSO een verwijzing naar gespecialiseerde jeugdhulp (SPIC) nodig is.

Voor alle zorg die niet binnen het OKT of SJSO valt, gelden de regels voor het aanvragen van een SPIC. De OKA brengt dan altijd alle leefgebieden in kaart en maakt een perspectiefplan. Dit is het beleid dat in de gemeente Amsterdam is afgesproken.

In deze publicatie wordt aan de hand van praktijkvoorbeelden beschreven wat de meerwaarde is van de inzet van SJSO en wat SJSO bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen.

School- en ouderbegeleiding: hand in hand door SJSO

Achtergrondinformatie

Op een school voor speciaal onderwijs, cluster 4, worden leerlingen 's morgens op het plein en bij binnenkomst in de hal begroet. In de eerste plaats om ze een goed welkom te geven, en daarnaast gebruiken we dit om te signaleren of een leerling met weerstand de dag begint. Bij Iris was dit de laatste tijd het geval. Ze kwam minder vrolijk binnen dan anders. Ook in de klas heeft ze de laatste dagen moeite met functioneren en loopt ze met regelmaat de klas uit.

Haar leerkracht en andere teamleden komen er niet achter wat er speelt. De jeugdmaatschappelijk werker die Iris begeleidt, wordt gevraagd om uit te zoeken wat de oorzaak is van haar gedrag. Het vermoeden is dat de leerkrachtwissel rond de herfstvakantie de oorzaak zou kunnen zijn. De jeugdmaatschappelijk werker gaat in gesprek met Iris en neemt contact op met thuis. Ook thuis blijkt er een verandering te hebben plaatsgevonden; Iris en haar moeder wonen sinds kort bij oma. De jeugdmaatschappelijk werker, de leerkracht, Iris en haar moeder gaan met elkaar in gesprek.

In dit gesprek wordt het veranderde gedrag en de nieuwe woonsituatie besproken en er wordt een plan gemaakt. Hierin is aandacht voor het verhaal van Iris en er wordt besproken wat zij nodig heeft om weer effectief in de klas te kunnen werken.

Wat heeft de inzet van SJSO opgeleverd?

De volgende afspraken worden gemaakt:

- Communicatie: school en thuis op één lijn. Moeder wordt geappt als het niet goed gaat op school, zodat zij dit thuis met Iris kan bespreken.
- Individuele begeleiding: elke maandag krijgt Iris een-op-eenbegeleiding om te leren omgaan met haar emoties en wordt ze voorbereid op het voortgezet onderwijs.
- Beloningssysteem: Iris mag samen met de jeugdmaatschappelijk werker gaan koken, als beloning voor goed gedrag.
- Groepsbegeleiding: Iris start met "de meidenclub" (aangeboden vanuit de SJSO), waarin ze samen met andere meiden werkt aan het vergroten van zelfredzaamheid, zelfbeeld, leren overleggen en plannen, enz.

Door de gezamenlijke en accurate aanpak is te zien dat Iris snel weer beter in haar vel zit en dat er bij binnenkomst weer ruimte is voor een groet en een praatje.

Schoolplaatsing mogelijk door SJSO

Achtergrondinformatie

Luuk is een jongetje van acht jaar. Luuk heeft een stoornis in het autismespectrum en een ontwikkelingsachterstand. De ernst van de ontwikkelingsachterstand is, door het aanwezige autisme en hieraan gerelateerde gedragsproblemen, moeilijk betrouwbaar te meten. Luuk volgt geen onderwijs en gaat naar dagopvang. Daar geeft men aan dat hij zich positief ontwikkelt en meer potentie lijkt te hebben. Is onderwijs binnen cluster 3 (onderwijs voor zeer moeilijk lerende kinderen) haalbaar?

De school voor speciaal onderwijs (SO) besluit om Luuk een kans te geven.

Hij wordt geplaatst in de jongste kleutergroep. Al snel blijkt dit een grote stap voor Luuk. Hij laat in toenemende mate gedragsproblemen zien. Hij kan nauwelijks op zijn stoel blijven zitten, springt voortdurend op om door de klas te rennen, kinderen en volwassenen aan te tikken en pijn te doen en met materiaal te gooien. Hij vraagt hiermee om aandacht en erkenning en een-op-eenbegeleiding. Vanuit SJSO wordt individuele begeleiding ingezet om concreet te werken aan doelen in de klas en er wordt een gedragsplan gemaakt met bijbehorende aanpak. Luuk wordt in een van de 'begeleidingsklassen' geplaatst. Dit zijn klassen voor kinderen die intensieve begeleiding en behandeling vragen. In deze klassen wordt, in nauwe samenwerking met de jeugdhulpverleners vanuit SJSO, gewerkt aan systematische en gefaseerde gedragsverandering.

Luuk doet het in deze klas al snel heel goed. Zijn negatieve gedrag wordt consequent ingekaderd en omgebogen, alternatief en gewenst gedrag wordt getraind en bekrachtigd. Onderwijs is, in deze therapeutische onderwijsomgeving, heel goed mogelijk voor Luuk.

Wat heeft de inzet van SJSO opgeleverd?

De ontwikkeling van Luuk wordt door school en SJSO in gezamenlijkheid nauw gevolgd en met ouders is goed contact. De opgestelde aanpak wordt maandelijks geëvalueerd, behaalde doelen vervangen voor nieuwe doelen. Verdiepende diagnostiek en aanvullende (medicamenteuze) behandeling kunnen door SJSO indien nodig te allen tijde, en vanzelfsprekend in samenspraak met ouders, worden ingezet.

Op deze manier kan SJSO op scholen bijdragen aan het bieden van onderwijs aan kinderen die dit voorheen niet kregen, alsook bij het voorkomen van schooluitval.

Verbinding in de samenwerking

Achtergrondinformatie

Vera is een leerling die veel moeite heeft met structuur behouden en ziet haar eigen aandeel in conflicten niet. Daarbij blijft ze erg hangen in haar eigen boosheid.

Door de intensieve begeleiding die Vera vraagt, is besloten om begeleiding vanuit SJSO in te zetten.

In de begeleiding op school wordt feedback gegeven over haar gedrag ten opzichte van volwassenen. Daarnaast wordt structuur geboden waardoor Vera meer zicht en grip krijgt op haar eigen gedrag. SJSO biedt ook ondersteuning in de thuissituatie van Vera. Zo wordt met de vader van Vera besproken hoe hij met Vera om kan gaan, hoe conflicten tussen beiden opgelost kunnen worden en hoe haar vader als opvoeder Vera op een positieve manier kan stimuleren om ook zelf met oplossingen te komen.

Vera vertelt over haar SJSO-begeleider

“Ik kan altijd naar mijn begeleider toe gaan en eigenlijk alles bespreken.

Zij is altijd rustig en hierdoor kom ik uit mijn boosheid. Zij heeft mij nooit veroordeeld en luistert voordat zij reageert. Ik vind het fijn om met een vaste begeleider te spreken. Het gaat beter thuis, maar ik wil wel met mijn begeleider kunnen blijven spreken over hoe ik mij voel. Ook op school.”

Vera's vader vertelt

“De begeleider is naast mij een van de weinige mensen waar mijn kind naar luistert. Deze hulpverlener komt altijd haar afspraken na, is vriendelijk van toon en is zeer goed bereikbaar. Zij is rustig in haar optreden en benadert mijn kind op een open manier. De begeleider is op school een goed aanspreekpunt en steunpunt voor mijn dochter. Ik weet dat mijn kind de aandacht krijgt die zij nodig heeft.”

SJSO-medewerkers aan het woord

“Chinara (dertien jaar) heb ik sinds een maand in behandeling. Ze heeft veel trauma's opgelopen in haar vroege kindertijd. Ze heeft moeite met mensen vertrouwen en voelt zich snel onveilig. Ik heb haar iedere week één tot twee keer gesproken en er is bij Chinara nu al veel veranderd. Ze heeft mij in vertrouwen genomen en vertelt over haar verleden, haar gevoelens en haar dromen. Ze lacht en ze maakt grapjes. In de klas zoekt ze meer toenadering naar andere leerlingen. Ook heeft ze een erg fijne mentor die haar hierbij helpt en die dit stimuleert. Twee weken geleden was ze verzeild geraakt in een vechtpartij, omdat zij getriggerd werd door iets uit haar verleden. Doordat wij al een aantal gesprekken hadden gevoerd en er vertrouwen was ontstaan, liet zij zich goed door mij kalmeren. Er zijn nog een hoop trauma's te verwerken en het gevoel van veiligheid in haar omgeving moet nog groeien, maar het is geweldig om te zien hoe zij zich ontwikkelt.”

“Sam kwam bij mij in begeleiding, omdat hij thuis veel loog tegen zijn ouders, het moeilijk vond zijn grenzen aan te geven, wat beter de consequenties van zijn gedrag wilde overzien en graag zelfstandiger wilde worden. Ik ben nu bijna een jaar bezig en merk veel positieve veranderingen. Zowel Sam als zijn ouders geven aan dat er thuis vrijwel niet meer gelogen wordt door Sam. Er zijn veel gesprekken gevoerd met zowel Sam alleen als met Sam en zijn ouders samen. De leerling is zich er bewust van dat eerlijk zijn mag en dat ouders niet altijd negatief reageren als de waarheid niet zo prettig is. Ook de ouders houden beter rekening met de gevoelens en beperking van Sam. Daarnaast kan Sam beter zijn grenzen aangeven. Door situaties (na) te bespreken, leert Sam van zijn handelingen en weet vaker dit een volgende keer anders aan te pakken. De zelfstandigheid is ook vooruitgegaan, onder andere doordat Sam iedere dinsdag het initiatief neemt samen met mij te leren koken. Hij leert om minder hulp te vragen en situaties zelf aan te pakken.”

“Houria was betrokken bij veel ruzies op school. Zij wilde hier graag geen deel meer van uitmaken, zich gelukkiger voelen op school, meer zelfvertrouwen ontwikkelen en beter voor zichzelf opkomen. Er zijn veel gesprekken geweest op school, waarbij we onder andere het gewenste gedrag tijdens ruzies en plagerijen hebben besproken. Houria durfde eerder niet voor zichzelf op te komen. Nu kan zij dit goed. Er zijn minder ruzies en Houria voelt zich blijer. Omdat zij vaak betrokken is geweest bij onrust in de school, raakt zij er makkelijker weer in verzeild. Houria kan nog beter leren toepassen op welke manier zij voor zichzelf opkomt, om ruzies sneller te laten doen stoppen. Echter, het is al wel een positieve vooruitgang dat zij er iets van durft te zeggen, weet dingen te negeren of naar de docent durft te stappen voor hulp.”

Nieuw handelingsperspectief door diagnostiek

Achtergrondinformatie

Boris gaat naar een school voor voortgezet speciaal onderwijs, cluster 3.

Hij is een fysiek klein ogende zestienjarige jongen met een matige verstandelijke beperking. Zijn cognitieve ontwikkeling is op het niveau van een vijf- à zesjarige. Daarnaast is er sprake van een algehele ontwikkelingsachterstand en een aandoening van het centrale zenuwstelsel waarbij de hersenen zich niet volledig kunnen ontwikkelen. Boris ziet slecht en zijn motorische en spraak- en taalontwikkeling zijn onderontwikkeld. Boris woont thuis bij zijn ouders, zus en drie broers. De thuistaal is Russisch. Op zaterdag gaat Boris naar de weekendopvang.

Boris heeft een complexe ondersteuningsbehoefte. Zijn leervorderingen zijn beperkt en zijn gedrag in de omgang met anderen is vaak ongepast. Hij is erg druk en gedraagt zich vaak clownesk, ook is hij erg impulsief in het uiten van seksueel gedrag. Boris heeft veel een-op-eenbegeleiding nodig.

Vanuit SJSO zijn diverse interventies ingezet, zoals EMDR, een wekelijks gesprek om zijn seksuele driften te kanaliseren en individuele begeleiding. Na overleg met de ouders van Boris is besloten om het gedrag van Boris verder te onderzoeken. Een medewerker van de Opvoedpoli heeft met behulp van een observatie-instrument de sociaal-emotionele ontwikkeling van Boris in kaart gebracht. Uit deze analyse blijkt dat de ontwikkeling van Boris zich in de eerste socialisatiefase bevindt. Dat betekent dat Boris sociaal-emotioneel gezien functioneert op een niveau van een nog geen tweejarige. Dit inzicht zorgt voor veel begrip voor en herkenning van zowel zijn ouders als de professionals op school.

Wat heeft de inzet van SJSO opgeleverd?

De uitkomst van de diagnostiek leverde voor de leerkrachten en anderen die met Boris werken een nieuw inzicht. De nieuwe kennis bood hen direct handvatten in de omgang met hem. Met de nieuwe inzichten is de school weer in staat zelf verder te gaan met de ondersteuning en begeleiding van Boris.

Opvoedondersteuning voor het hele gezin

Achtergrondinformatie

Daisy is een zeventienjarig meisje van Nederlandse afkomst. Enige jaren geleden is de moeder van Daisy overleden. Dit heeft voor veel onrust gezorgd in het gezin.

Op straat kwam Daisy regelmatig in aanraking met politie en ze had moeite met autoriteit. Daisy is een meisje dat functioneert op een licht verstandelijk intelligentie-niveau met een IQ van 77. Tijdens de basisschool heeft ze veel schoolwisselingen meegemaakt.

Daisy is een lief en behulpzaam meisje. Op school, een school voor praktijkonderwijs, liet zij vaak een goede werkhouding zien, maar ze had echter een korte spanningsboog. Bij ruzies kon zij heftig reageren. Daisy had moeite met begrenzing en autoriteit, vertoonde opstandig gedrag en had veel conflicten. Ook de samenwerking tussen school en thuis verliep moeizaam. Thuis was er sprake van veel onrust, ook de zussen van Daisy lieten veel opstandig gedrag zien. Een van de zussen van Daisy is, na hulpverlening, begeleid gaan wonen.

Vanuit de school is hulpverlening ingezet om te werken aan haar sociale vaardigheden, omgaan met autoriteit en reflecteren. De vader van Daisy stond ook open voor hulpverlening en is door de SJSO-medewerker ondersteund in het opvoeden van zijn dochter: consequent handelen, grenzen aangeven en contact onderhouden met school.

Wat heeft de inzet van SJSO opgeleverd?

Tegen het einde van het hulpverleningstraject was Daisy rustig in de klas en liet een goede werkhouding zien. Het boze en opstandige gedrag kwam niet meer voor, waardoor samen met haar vader en het zorgteam van school besloten is om het hulpverleningstraject af te sluiten. Het lukt Daisy vaker om zich buiten ruzies te houden en ze weet wanneer ze wel en niet kan reageren. Ook thuis is er een mooie groei te zien. De vader van Daisy geeft aan voldoende geleerd te hebben om zelfstandig verder te gaan.

Hulp aan jongere en systeem voorkomt uithuisplaatsing

Achtergrondinformatie

Ryan is een tienjarige jongen en zit op een school voor speciaal onderwijs, cluster 4. Ryan heeft een IQ van 87 en heeft ADHD en ODD. Daarnaast heeft hij een angststoornis, problemen met het reguleren van emoties en moeite met het accepteren van gezag. Ryan heeft op vier verschillende scholen gezeten en heeft een jaar thuisgezeten. Er zijn verschillende hulpverleners betrokken geweest bij Ryan.

Bij de start op de huidige school liet Ryan zeer ingewikkeld gedrag zien. De moeder van Ryan gaf aan dat ook thuis sprake was van toenemende onveiligheid: Ryan kon geen moment meer zonder toezicht zijn. De opvoedsituatie stond onder druk en het was onduidelijk of Ryan nog thuis zou kunnen blijven wonen.

De school heeft hulpverlening vanuit SJSO ingezet om Ryan te begeleiden. Het hoofddoel van de hulpverlening was het herstellen en waarborgen van de veiligheid in de gezinssituatie en op school. Naast intensieve orthopedagogische ondersteuning en controle van de medicatie van Ryan, is systeemtherapie ingezet in het gezin.

Wat heeft de inzet van SJSO opgeleverd?

Door de hechte samenwerking en de korte lijntjes werd de problematiek weer hanteerbaar gemaakt en ontstond weer een stabielere situatie thuis en op school. Met extra ondersteuning thuis en het herstelde vertrouwen tussen Ryan en zijn moeder is uithuisplaatsing voorkomen. De hulp op school werd langzaam afgebouwd. Op het moment dat het thuis weer minder goed gaat, kan Ryan direct ondersteund worden.

Professionalisering in de samenwerking met SJSO-partners

Dagelijks wordt er door leerkrachten en zorgpartners met elkaar gewerkt.

De invulling van de professionalisering en samenwerking tussen onderwijs en zorg krijgt steeds meer vorm. Een cluster 4-school, basisonderwijs, is daarom gestart met een 'SJSO-werkgroep'. De twee voornaamste doelen van deze werkgroep zijn:

- Het versterken van de verbinding tussen onderwijs en zorg binnen de school.
- Kennisdeling; leren van de expertise van elkaar.

Om aan deze doelen te werken worden voor het komende schooljaar bijeenkomsten georganiseerd. Iedereen is van harte welkom om hieraan deel te nemen.

Zodat leerkrachten, ondersteuners, SJSO-medewerkers van verschillende zorgaanbieders en de Ouder- en Kindadviseur op school met elkaar in gesprek raken.

Op de eerste bijeenkomst kwamen ruim twintig medewerkers van de school bij elkaar.

In vier groepen is gesproken over de volgende onderwerpen:

- Wat gaat er goed in de communicatie en samenwerking tussen school en SJSO?
- Wat gaat er nog niet goed?
- Hoe geven we feedback aan elkaar en hoe wordt deze ontvangen?
- Wat zijn ideeën voor verbetering?

Uitkomsten eerste bijeenkomst

In de samenwerking tussen onderwijs en SJSO gaat al veel goed. Zo zijn de lijntjes kort en vindt er makkelijk afstemming met elkaar plaats. Men vult de expertise van elkaar aan en er vindt meer verbinding plaats tussen onderwijs en zorg. Zo wordt de drempel om hulp te zoeken lager voor leerkrachten en ouders en de zorg kan sneller opgestart worden. Tot slot voelen de SJSO'ers en de medewerkers van de school zich steeds meer één team.

Toch wordt er in de samenwerking ook een aantal knelpunten ervaren. Zo is er niet altijd een duidelijke functieomschrijving aanwezig en zijn de rolverdeling en verantwoordelijkheid niet altijd duidelijk tussen SJSO-partners en leerkrachten.

Tussen de verschillende zorgaanbieders onderling bestaat er onduidelijkheid over het uitwisselen van materiaal en kennis. Dit leidt regelmatig tot extra werk zoals het rapporteren in verschillende systemen. Tot slot vragen leerkrachten zich af wat zij van een SJSO'er kunnen verwachten en welke expertise bij wie te halen is.

Het geven van feedback wordt als belangrijk gezien, maar er wordt aangegeven dat dit nog te weinig vorm heeft en nog te weinig gebeurt op de werkvloer. Hierin is ontwikkeling noodzakelijk. Er zijn verschillende ideeën voor verbetering. Zo zou men een duidelijke functieomschrijving willen en is er behoefte aan kennisdeling en expertise-deling. Daarnaast wordt de wens uitgesproken dat de expertise wordt benut door de SJSO'er in zijn/haar kracht te zetten. Tot slot wordt geadviseerd dat er meer overlegmomenten tussen school, zorg en SJSO moeten zijn.

Ouders, onderwijs en jeugdhulp werken intensief samen

Achtergrondinformatie

Marieke is een jonge kleuter die onderwijs volgt op een school voor cluster 4-leerlingen. Marieke is aangemeld op deze school omdat op de vorige, reguliere, basisschool niet in de ondersteuningsbehoeften van Marieke kon worden voorzien. Ouders zijn hierbij het vertrouwen in het onderwijs verloren.

Marieke heeft een ontwikkelingsachterstand en spraak-/taalproblematiek. Omdat haar ouders het vertrouwen in school kwijt waren, is besloten om Marieke bij de start op school een-op-eenbegeleiding te bieden door een jeugdmaatschappelijk werker. Omdat buiten de klas een hoger taalniveau werd gesignaleerd bij Marieke dan in de klas, werd Pivotal Response Treatment (PRT) ingezet om Marieke meer uit te dagen in haar taalontwikkeling. De training werd gegeven door een gecertificeerde PRT-trainer. De jeugdmaatschappelijk werker zorgt hierbij voor de overdracht naar leerkrachten en ouders om te zorgen voor een doorlopende lijn, thuis en in de klas.

Wat heeft de inzet van SJSO opgeleverd?

Door het intensieve contact tussen SJSO-medewerkers en ouders, is het vertrouwen in school bij ouders toegenomen. Ouders en school staan op één lijn; ouders oefenen nu ook thuis met Marieke wat op school wordt aangeboden. Doordat Marieke intensieve begeleiding vanuit de SJSO heeft gehad, lukt het haar mee te doen aan de routines in de klas.

Moeder Marieke: "Laat anderen maar denken wat ze willen. Ik hoef mij niet te verantwoorden, want ik zie wat voor groei mijn kind heeft doorgemaakt."

Terug naar regulier onderwijs

Achtergrondinformatie

Camiel is aangemeld bij een school voor voortgezet speciaal onderwijs omdat hij moeite had om naar school te komen en er sprake was van woedeaanvallen (voornamelijk thuis). Camiel heeft moeite met het omgaan van negatieve gebeurtenissen en gevoelens. Hij wordt snel boos en raakt hierdoor ook vaak in conflict met anderen. Hij vindt het lastig om over conflicten in gesprek te gaan en zijn eigen aandeel hierbij in te zien.

Camiel is een jongen van weinig woorden. Stil en in zichzelf gekeerd. Dit was, zeker in het begin, duidelijk te zien. Tijdens de intake op school zei hij weinig. Wel kon hij goed benoemen waar hij aan wilde werken en wat zijn doel was: terug naar regulier onderwijs.

De coaches op school bieden intensieve begeleiding op alle leefgebieden, zo ook de coach van Camiel. Om de verbinding aan te gaan met Camiel heeft zij verschillende interventies ingezet. Elke week was er een coachgesprek waarbij de individuele doelen van Camiel centraal stonden. Daarnaast werd besproken hoe het thuis en op school ging. Om zowel zijn oma als Camiel te ondersteunen in hoe het thuis gaat, is afgesproken dat er een signaleringsplan gemaakt zou worden. Hierbij is zijn oma ondersteund door SJSO-medewerkers en Camiel zelf door zijn eigen coach. Ook is er een beloningsbord gemaakt dat thuis gebruikt kon worden. Aan het einde van de periode was het bord niet meer nodig, omdat Camiel geleerd had zijn emoties thuis beter te reguleren en omdat zijn oma hem anders is gaan benaderen.

Wat heeft de inzet van SJSO opgeleverd?

Doordat met de oma van Camiel de afspraak is gemaakt dat zij contact opneemt met school op de momenten waarop het niet lukt voor Camiel om naar school te gaan, kon leerplicht worden ingezet voor Camiel. Met de leerplichtambtenaar is een andere aanpak dan gebruikelijk afgesproken, gezien het trauma en gehechtheid bij Camiel. Het doel was motiveren om naar school te komen en verbinden. Ook zijn de coaches in het begin op huisbezoek geweest als hij niet wilde komen en hebben zij gebruikgemaakt van motiverende gespreksvoering.

In september is Camiel succesvol uitgestroomd naar regulier onderwijs.

Inzet jeugdhulp laagdrempelig voor ouders en leerling

Achtergrondinformatie

Julian is een vijftienjarige jongen van Antilliaanse afkomst. Hij zit nu voor het tweede jaar op een cluster 3-school voor voortgezet speciaal onderwijs. Hij is afkomstig van het speciaal basisonderwijs (SBO) en heeft een IQ van 68. Julian kan moeilijk omgaan met autoriteit en laat veel grensoverschrijdend gedrag zien.

Doordat er bij Julian ook veel vragen spelen omtrent zijn sociale netwerk, is bij aanmelding op zijn huidige school direct gestart met extra begeleiding vanuit SJSO. SJSO biedt begeleiding op alle leefgebieden van de leerling: op school, in de klas, op zijn stage en thuis. Er wordt aan doelen van de leerling gewerkt door gesprekken te voeren, maar ook door op school voor de leerling aanwezig te zijn. Als de leerling moeite heeft om instructies van de docent op te volgen, dan helpt de SJSO-medewerker. Op die manier wordt direct geïntervenieerd als de situatie daarom vraagt. Voor jongeren met een licht verstandelijke beperking is leren vanuit de praktijk het meest productief. Dan kunnen ze het makkelijkst een transfer maken naar soortgelijke situaties in de dagelijkse praktijk. Indien nodig gaat de SJSO-medewerker met Julian mee naar stage voor een goede afstemming tussen stagebegeleider en Julian en om aan de doelen van Julian te werken.

Wat heeft de inzet van SJSO opgeleverd?

Door deze persoonlijke aandacht voor Julian is te zien dat hij meer gefocust is op school en grote stappen maakt met betrekking tot zijn persoonlijke leerdoelen: omgaan met autoriteit en positieve vrienden kiezen. Daarnaast is Julian door de dagelijkse aanwezigheid van de SJSO-medewerker bekend met hem/haar en is de inzet vanuit SJSO laagdrempelig voor zowel Julian als zijn ouders.

Jeugdhulpmedewerker vertelt

Het functioneren in de huidige maatschappij wordt gekenmerkt door prestatie. Het is ogenschijnlijk normaal geworden perfectie na te streven en van iedereen wordt verwacht deel te nemen aan - en te functioneren in - de wereld van volwassenen. Maar wat als jij, hoe hard je ook je best zal doen, niet aan geldende standaarden kan voldoen?

“Ik werk vanuit de SJSO met jongeren die een verstandelijke beperking hebben. Zeer regelmatig komt het voor dat deze jongeren een belaste voorgeschiedenis hebben en er sprake is van bijkomende en uiteenlopende gedragsproblemen, waardoor ze in hun functioneren enorm belemmerd worden. Dit doet iets met hun zelfbeeld, zelfvertrouwen en manier van handelen en kan bepaalde gedragskenmerken versterken. Deze jongeren hebben, naast het onderwijs, meer zorg en begeleiding nodig dan wat in het onderwijs geboden kan worden. Daarom bied ik vanuit SJSO individuele begeleiding, waarin ik het gedrag van jongeren begeleid en ondersteun bij sociale interacties. Ik begeleid ze in het vergroten van hun sociale vaardigheden en weerbaarheid en leer hen hoe ze met bepaalde situaties om kunnen gaan. Doel is om de eigen kracht van deze jongeren te vergroten en hun zelfvertrouwen te laten groeien.”

Begeleidingstraject van Lieke, een meisje met een licht verstandelijke beperking met de diagnose ASS en ADHD dat een enorme sociale angst heeft en dagelijks wegliep van school.

“Lieke wilde niet in de klas zitten en ze vermeed elk contact met anderen.

Door met Lieke aan individuele doelen te werken en hierbij nauw contact te hebben met leerkracht, zorgcoördinator en het thuisfront, kon Lieke een positieve ontwikkeling doormaken. Ze loopt minder vaak weg, volgt de lessen in de klas en durft antwoord te geven wanneer haar een vraag wordt gesteld. Lieke is zelfs mee geweest op een groepsuitje met de klas.”

Begeleidingstraject van Roan, een timide jongen die het moeilijk vindt om op een goede manier met zijn emoties om te gaan.

“Roan verstopt zich regelmatig in de school wanneer hij verdrietig is. Roan is snel gekwetst door opmerkingen van anderen maar is hierbij niet in staat zelf adequaat te reageren. Door individueel met Roan te werken aan individuele doelen rondom emotieregulatie, zijn de weerbaarheid en assertiviteit van Roan toegenomen en lukt het Roan beter om te vertellen over hetgeen in hem omgaat.”

“Als SJSO-medewerker werk ik aan individuele doelen bij jongeren. Deze doelen worden in samenspraak met ouders, zorgcoördinator, mentor en de jongeren zelf opgesteld. Dit kan zowel in als buiten de klas, afhankelijk van de ondersteuningsbehoeften. De regie over de didactische ontwikkeling ligt bij de leerkracht, SJSO biedt ondersteuning op het gebied van gedrag. Samen met school vorm ik een team om jongeren voor te bereiden op het zelfstandig functioneren in de maatschappij.”

Minder verzuim door inzet jeugdhulp

Achtergrondinformatie

Youri is een jongen van zestien jaar die op een cluster 4-school onderwijs volgt. De ouders van Youri zijn gescheiden en Youri woont samen met zijn moeder in Amsterdam-Noord.

Vanaf de start op zijn school verzuimt Youri vaak. De inzet vanuit leerplicht was noodzakelijk. Om Youri ondersteuning te bieden in het volledig volgen van onderwijs wordt in overleg met zijn moeder een multidisciplinaire interventie opgezet: EMDR voor moeder, individuele coaching voor Youri en gezinsgesprekken. Hierbij zorgt de SJSO-medewerker voor een verbinding tussen ouders, behandeling en school. De korte lijnen met het zorgteam en het inhoudelijk overleg met de mentor op school hebben voor vertrouwen en verbinding gezorgd.

Wat heeft de inzet van SJSO opgeleverd?

De behandeling van de moeder van Youri voor haar trauma's uit het verleden heeft erin geresulteerd dat moeder een positieve ervaring heeft opgedaan met hulpverlening. Youri is met een mooie cijferlijst over naar zijn examenjaar en heeft zijn stage in het schooljaar 2018-2019 met succes afgerond. Dit schooljaar is Youri gestart met een nieuwe uitdaging en loopt twee dagen in de week stage. Youri is gemotiveerd en laat meer initiatief zien op school. Youri gaat zichtbaar meer uren naar school dan voor de behandeling. Hierin is echter nog meer winst te behalen voor komend schooljaar.

De moeder van Youri vertelt over de hulverlening

“Wat geweldig! Ik ben verschrikkelijk blij en ontzettend trots. Mijn zoon kwam gisteren opvallend enthousiast thuis. Hij had van alles te vertellen over de excursie die ze hadden met school en dat is al heel bijzonder voor hem. Je weet niet half hoe mijn moederhart jubelt van deze stap die hij heeft durven zetten.”

Korte lijntjes en snelheid in handelen

Achtergrondinformatie

Bas is een jongen die op twaalfjarige leeftijd (schooljaar 2019-2020) op een school voor voortgezet speciaal onderwijs, cluster 3, is gestart. Bas is vaak verdrietig en snel boos. Bas is vaak in conflict met anderen en heeft lang de tijd nodig om na een dergelijke situatie weer rustig te worden.

Bas viel vanaf de start op school op door zijn gedrag. In vrije situaties raakte Bas vaak in conflict met anderen. Het oplossen van conflicten lukte Bas nog niet. Hierdoor bracht Bas veel tijd door buiten de klas. Verder waren veel frustraties bij Bas zichtbaar over zijn boosheid, verdriet, iets niet kunnen en/of de conflicten met anderen.

Door de intensieve begeleiding die Bas vroeg, is in overleg met zijn ouders besloten SJSO in te schakelen. In het begeleidingstraject zorgt de SJSO-medewerker voor verbinding tussen onderwijs, jeugdhulp en thuis. Doordat de SJSO-medewerker op school aanwezig is, is de geboden begeleiding laagdrempelig en snel in te zetten. Voor Bas was het fijn dat de hulpverlener ook buiten de geplande afspraken beschikbaar was voor hem. Zeker wanneer er zich een situatie voordoet waarin Bas extra begeleiding nodig heeft.

Wat heeft de inzet van SJSO opgeleverd?

De boosheid, het verdriet en de frustratie die eerst de bovenhand voerden werden minder en minder. Bas werd stabiel, vrolijker en had zijn gedragingen en gedachten steeds meer onder controle. Natuurlijk wordt hij nog weleens boos, maar dit komt steeds minder vaak voor en hij kan ook steeds sneller over zijn boosheid, verdriet of frustratie heen stappen en de draad weer oppakken. We zien nu meer en meer een vrolijke leerling die het naar zijn zin heeft op school.

Beëindiging intensieve jeugdzorg door inzet SJSO

Achtergrondinformatie

Nicky (zeven jaar) wordt met ernstige problematiek aangemeld bij een school voor speciaal onderwijs, cluster 3. Er wordt bij aanvang o.a. een sterk symbiotische familie-relatie waargenomen. Nicky is aangemeld voor gespecialiseerde zorg.

Zowel Nicky als haar moeder en opa laten bij de gespecialiseerde zorg, die al voor de komst van SJSO werd ingezet, veel weerstand zien. In een overleg tussen de familie, de SJSO-medewerker en de school spreekt de familie veel wantrouwen uit richting de hulpverlening. De moeder van Nicky bouwt wel langzaam vertrouwen op met de school en met de sociotherapeutisch medewerker die vanuit SJSO werkzaam is op de school. Daarom wordt afgesproken dat de specialistische zorg voorlopig wordt stopgezet en het SJSO-traject wordt geïntensiveerd.

De sociotherapeutisch medewerker heeft dagelijks contact met Nicky en moeder en zij wordt na verloop van tijd ook thuis toegelaten. Hierdoor ontstaat er een completer beeld van wat er daadwerkelijk aan de hand is. Moeder vertelt steeds meer over haar situatie; er blijkt sprake te zijn van huiselijk geweld.

Wat heeft de inzet van SJSO opgeleverd?

De gespecialiseerde jeugdhulp die was ingezet is beëindigd. De moeder van Nicky accepteert nu hulpverlening en onderneemt stappen om haar huidige leefsituatie te veranderen. Nicky voelt zich veiliger en durft nu ook weer naar school te komen.

Jongeren en professionals aan het woord

Noah (dertien jaar, leerling in het voortgezet speciaal onderwijs, cluster 4)

“Eindelijk krijg ik gewoon hulp op school, zonder dat ik weer nieuwe mensen moet leren kennen die niks van mij of de school weten! Na een overleg met mijn moeder, de orthopedagoog van school en mijn mentor werd duidelijk wat ik nodig had, en meteen de week erna kon ik beginnen. Ik hoefde niet op een wachtlijst of naar een of andere instelling met vreemde mensen en mijn moeder hoeft mij niet af te melden en absentiebriefjes te maken. Op school kennen ze mij en dat werkt veel makkelijker. Het voelt niet als een speciale behandeling, maar het helpt mij heel goed!”

Joost (orthopedagoog op een school voor voortgezet speciaal onderwijs)

“Leerlingen staan op school veel makkelijker open voor behandeling, doordat zij de SJSO-medewerkers al kennen en zich vertrouwd voelen binnen de school. Van groot belang is ook dat leerlingen zich geen uitzondering meer voelen. Zij zien de behandeling als een onderdeel van school.”

“Ook ouders die door negatieve ervaringen met hulpverlening niet meer openstonden voor hulp, staan nu toch weer open voor samenwerking. In de gesprekken met ouders komen vaak naast de problemen op school ook problemen thuis ter sprake.

Deze worden in relatie met de situatie op school besproken. Deze aanpak levert een totaalbeeld op en biedt de mogelijkheid om direct vanuit school ambulante ondersteuning in te zetten. Als er diagnostiek en/of behandeling nodig is, dan kan dit met de SJSO-aanpak zonder wachtlijst worden ingezet.”

Sanne (gedragswetenschapper vanuit SJSO, werkzaam op een school voor voortgezet speciaal onderwijs)

“De nauwe samenwerking van diverse hulpverleners binnen de school wordt positief ervaren. Deze vorm van werken overstijgt de eigen individuele doelen. Dit wil overigens niet zeggen dat medewerkers niet individueel taakgericht bezig mogen zijn. Integendeel, het gaat om een ‘én-én-benadering’: individueel de beste behandeling bieden aan de leerlingen en tegelijkertijd een collectieve ambitie realiseren. Ook wordt er snel gehandeld en doorverwezen als dat nodig is, zonder lange wachttijden.”